

# Egmont Indsigt

NR. 1 — EFTERÅR 2024



## Børn i fattigdom

Nye undersøgelser:  
Et liv med afsavn  
og ansvar



Med *Egmont Indsigt* sætter vi fokus på nogle af de udfordringer, børn og unge i svære livsvilkår oplever.

Vores mål er at styrke den fælles samtale blandt de mange, der kan bidrage til at løse dem.

Egmont Indsigt

Ansvarshavende redaktion  
i Egmonts Fondssekretariat:  
Heidi Sørensen, Jørgen Anker  
og Tine Pind Jørum

Tekst: Ola Jørgensen og Anne Mette Futtrup  
Layout: Tine Bach Studio  
Tryk: Stibo Complete  
ISBN: 978-87-94411-01-1

Foto:  
Lukas Morio / On UnSplash – photo by: Emma Simpson +  
Sam Poullain + Lesli Whitecotton + Yunus Tug + Ave Calvar  
+ Kateryna Hliznitsova + Curated Lifestyle + Kelly Sikkema +  
Polina Kuzovkova + Madalyn Cox + Felipe Ditadi  
+ Stavriana Gontzou + Isabel Lenis + Paul Wolke + Sj. Objio +  
Bermix Studio + Joana Abreu + Pablo Merchan Montes  
Getty Images

Alle fotos i denne udgivelse er modelfotos.



# Indhold /



Ny undersøgelse:  
Børn må undvære tøj, måltider  
og medicin / [side 6](#)

Trods lavere inflation og generel økonomisk fremgang i samfundet er mange familier fortsat pressede, viser ny undersøgelse fra Rambøll.



“Jeg trækker mig fra klassen  
for at skjule, at jeg ikke har  
penge” / [side 22](#)

Der er ikke mange penge at gøre godt med i Fridas teenageliv, men de fylder meget i hendes tanker.

Børn er på mentalt  
overarbejde, når familien  
mangler penge  
/ [side 14](#)

Børn bruger især tre strategier til at håndtere et liv uden penge, viser en ny interviewundersøgelse.





# Børn på overarbejde



Når man bor i et af verdens rigeste lande, kan det være svært at forstå, at der er familier, hvor børn og unge må undvære måltider, passende tøj, medicin, skoleudstyr og sociale aktiviteter. Men sådan er det fortsat i Danmark – trods lavere inflation og generel økonomisk fremgang i samfundet. Det viser en ny undersøgelse fra Rambøll, som vi har fået lavet i samarbejde med Dansk Folkehjælp.

De materielle afsavn kan ikke bare få negative konsekvenser, fx for børnenes sundhed, skolegang og sociale aktiviteter. Ofte kommer børnene også på mentalt overarbejde, når familien mangler penge.

De bruger meget energi på at skjule det for vennerne. De trækker sig fra sociale fællesskaber, der koster penge. De fortæller ikke forældrene om deres behov. Og mange af dem går alene med den slags erfaringer. I en interviewundersøgelse fra SUS – Socialt Udviklingscenter sætter 21 af dem nu ord på, hvordan det opleves at vokse op i små kår. Og de kommer med fem stærke anbefalinger til, hvordan man kan hjælpe børn i samme situation som dem selv.

Undersøgelsen viser, at børnene er meget loyale over for deres forældre. De tier, bider tænderne sammen og gør, hvad de kan, for at håndtere deres egen og familiens situation: sparer op, holder igen og prøver at tjene deres egne penge. Men som samfund kan vi ikke være bekendt at lade børnene bære en så stor del af byrden ved nogle økonomiske vilkår, de ikke selv kan ændre.

Vi ved, at en opvækst i økonomisk fattigdom har store konsekvenser for børns og unges trivsel og livsbane. De trives dårligere end andre børn. De får dårligere karakterer i skolen. Og de starter i lavere grad på en ungdomsuddannelse. Fattigdommen sætter langvarige spor og trækker spor ind i voksenlivet.

At mindske fattigdommen i samfundet er en politisk opgave. Det har Danmark skrevet under på som det allerførste af

FN's 17 verdensmål, hvor alle lande lover at halvere andelen af fattige i deres eget samfund inden 2030. Men vi har som samfund en særlig forpligtelse til at slå ring om de børn og unge, der i dag lever i fattigdom. At give dem samme muligheder for at leve et almindeligt hverdagsliv som deres kammerater bør være et mål, alle kan samles om: fonde, lands- og lokalpolitikere, fagprofessionelle, virksomheder, kulturinstitutioner, foreninger og privatpersoner.

Mange organisationer gør allerede en kæmpe indsats. Men lad os være ærlige: Det rækker ikke. Der er brug for mere.

## Som fond vil vi gerne bidrage på flere måder

*For det første* med den direkte økonomiske støtte, som i over 100 år har været en mærkesag for Egmont Fonden. Vi støtter i dag via programmet *En Håndsrækning*, som i perioden 2022-25 uddeler omkring 80 millioner kr. til fx julehjælp, sommerferier, skoleudstyr, fritidsaktiviteter og meget andet.

*For det andet* ved – med disse nye undersøgelser og perspektiver – at minde om, at der i den grad er behov for, at vi som samfund ser, anerkender og inddrager de børn, der vokser op i familier uden ret mange penge. Og anspore til, at vi allesammen gør mere for at finde løsninger, der ikke lader børnene i stikken – uden for fællesskaberne og med for mange bekymringer.

*For det tredje* ved at opfordre og bidrage til den fælles samtale om, hvordan vi som samfund bedst kan reducere den økonomiske fattigdoms negative konsekvenser for børn og unge. Vi håber, at denne første udgave af *Egmont Indsigt* kan give vigtig næring til den samtale.

God læselyst!

Heidi Sørensen, direktør for Egmonts Fondssekretariat



Ingen fremgang hos økonomisk trængte familier:

# Børn må undvære tøj, måltider og medicin



Det går hårdt ud over børnene, når forældre ikke kan få pengene til at strække. Trods lavere inflation og generel økonomisk fremgang i samfundet må mange børn i Danmark fortsat undvære måltider, nødvendig medicin eller passende tøj. Når familien er presset, er det også sværere for børnene at være en del af fællesskaber med andre børn og unge, viser ny undersøgelse.

*"Har holdt min søn hjemme, fordi jeg ikke havde til madpakken."*

*"Vi har tøj, som kan bruges hele året. Ingen shorts eller sandaler."*

*"Min søn bruger briller, da han er svært nærsynet, men jeg har ikke råd til nye, så han går rundt uden briller."*

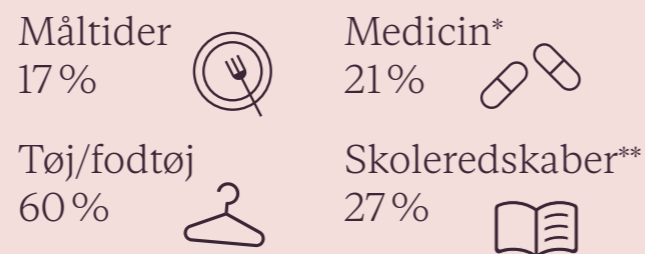
Sådan fortæller tre forældre, der er på overførselsindkomst og så økonomisk trængte, at de har søgt støtte fra den humanitære NGO Dansk Folkehjælp.

At sådanne basale afsavn langt fra er atypiske, dokumenterer en ny undersøgelse blandt 3.600 familier i samme situation, som Rambøll har gennemført for Egmont i samarbejde med Dansk Folkehjælp. [Se faktaboksen Sådan er undersøgelsen gennemført på side 11.](#)

## Figur 1 / Børn, der må undvære ...

Har dit barn/dine børn under 18 år inden for de seneste tre måneder måttet undvære følgende, fordi du ikke havde råd?

Andel ja-svar i procent



### Undersøgelsen og figur 1 viser:

- at i 17 pct. af børnefamilierne har børnene inden for de seneste tre måneder måttet undvære **måltider**, fordi der ikke var råd. I halvdelen af de økonomisk trængte familier er der ikke penge til at sikre børnene frugt eller grønt hver dag.
- at der inden for de seneste tre måneder ikke har været råd til at købe lægeordineret **medicin** i hver femte af de familier (21 pct.), hvor et barn har haft behov for det.
- at 60 pct. af forældrene inden for de seneste tre måneder har oplevet, at der ikke har været råd til at give deres barn nødvendigt **tøj eller fodtøj**.
- at 27 pct. af forældrene med børn i alderen 10-17 år angiver, at deres barn inden for det seneste år har manglet nødvendige **skoleredskaber**, bøger e.l.

Kilde: Rambøll, 2024 / \* Andel af familier, hvor et barn har haft behov for lægeordineret medicin \*\* Kun i aldersgruppen 10-17 år.

## Figur 2 / Afsavn i fritids- og sociale aktiviteter

Har dit barn/dine børn i alderen 6-17 år inden for de seneste tre måneder måttet undlade nogle af følgende aktiviteter, fordi du ikke har haft råd?

Andel ja-svar i procent



Kilde: Rambøll, 2024

76 % af forældrene har måttet undlade mindst tre af de nævnte aktiviteter for deres børn.

### Går ud over fritidsliv og fællesskaber

Når familien er tvunget til at prioritere det mest nødvendige, fx mad og medicin, kan det få konsekvenser for børnenes fritidsaktiviteter og deres mulighed for at være en del af fællesskaber med andre børn og unge.

Blandt forældre til børn i alderen 6-17 år har 93 pct. for nylig måtte undlade én eller flere af følgende aktiviteter: at gå til sport, tage på skoleudflugt, i biografen, have venner med hjem, tage på ferie, holde eget barns fødselsdag og have en gave med til andres. 76 pct. af forældrene beretter om mindst tre af sådanne afsavn. Se også figur 2.

*"Fødselsdag for klassen er ikke en mulighed, da det er for dyrt. Venner med hjem til overnatning og spisning har mine børn heller ikke rigtig haft. De ville ønske, de kunne, men det er en dyr udgift,"* skriver en af forældrene i et uddybende svar i undersøgelsen. [Læs flere vidnesbyrd i tekstboksen Det siger forældrene, side 10.](#)

I dag spiller også adgangen til digitale fællesskaber en stor rolle i mange børns hverdag. Det kan både handle om at kunne kommunikere med vennerne online – og om at have digitale oplevelser, man kan dele med andre. Begge dele kræver, at man har det nødvendige udstyr.

I undersøgelsen siger næsten halvdelen (45 pct.) af forældrene til børn mellem 10-17 år, at der i løbet af det seneste år ikke har været råd til en mobiltelefon til deres barn. I to ud af tre familier (69 pct.) har barnet måttet undvære en computer, tablet eller lignende.



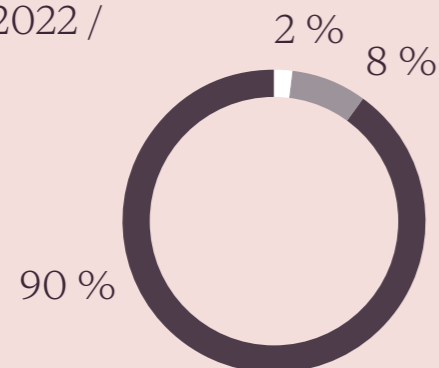


## Figur 3 / Meget få oplever fremgang

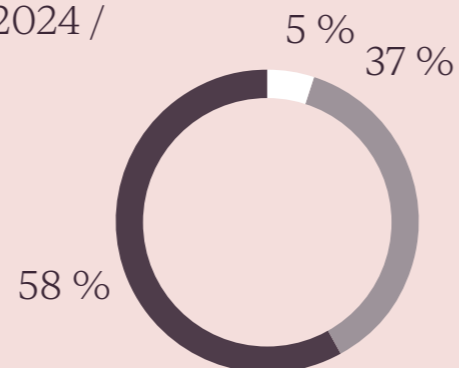
Hvordan er din/jeres økonomiske situation i dag sammenlignet med for et år siden? 2024 – sammenholdt med tilsvarende undersøgelse i 2022.

- Forværret
- Forbedret
- Uændret

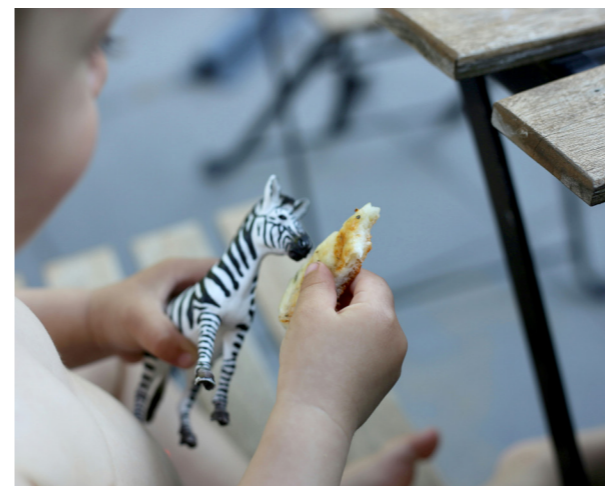
Efterår  
2022 /



Forår  
2024 /



Kilde: Rambøll,  
2022 og 2024



♥ Ni ud af ti forældre angiver, at de ikke vil kunne klare en uforudset udgift på 3.000 kr. uden at skulle låne.

### Børnene kommer først

Undersøgelsen fokuserer på børnenes afsavn, men giver også et indblik i, hvordan økonomien presser forældrene – både materielt og mentalt.

Resultaterne tyder på, at mange forældre prioriterer børnenes basale behov højere end deres egne. Andelen af forældre, der selv har måttet undvære måltider, medicin og tøj, er således væsentlig højere end andelen af børn med disse afsavn.

*"Har ikke en vinterjakke til mig selv, da de er dyrere og vil hellere mine børn ikke fryser eller bliver mobbet på skolen – så prioriterer dem før mig,"* skriver en af forældrene.

*"Sørger for at mine børn får mad hver dag. Men jeg springer ofte mad over, da jeg ikke har råd. Når børnene er hos deres far, spiser jeg kun et måltid om dagen,"* fortæller en enlig mor.

To tredjedele af forældrene angiver, at de "hver dag" bekymrer sig om deres økonomiske situation. Blandt de mest udbredte bekymringer er, at der ikke er mulighed for at tage på ferie (67 pct.), købe det, børnene virkelig har brug for (60 pct.), og at familiens situation i fremtiden generelt er usikker (46 pct.).

### Ingen bedring for trængte familier

Undersøgelsen viser, at mange af familierne balancerer på kanten af den privatøkonomiske afgrund.

Ni ud af ti angiver, at de ikke vil kunne klare en uforudset udgift på 3.000 kr. uden at skulle låne. Og halvdelen af familierne har inden for de sidste seks måneder måttet tage lån for at betale deres faste udgifter.

I efteråret 2022 gennemførte Rambøll for Egmont Fonden en sammenlignelig undersøgelse blandt økonomisk trængte børnefamilier. Det var i den periode, hvor meget høj inflation og ikke mindst stigende energipriser pressede mange familiers økonomi. Dengang sagde 90 pct. af de trængte familier, at deres økonomiske situation var forværret i forhold til året forinden.

I dag, hvor inflationen er lavere, og der er generel økonomisk fremgang i samfundet, kunne man forvente, at der også var bedring at spore blandt de økonomisk trængte familier. Men det lader ikke til at være tilfældet.

37 pct. af forældrene svarer, at deres økonomiske situation er uændret sammenlignet med for et år siden – altså i 2023. 58 pct. vurderer, at den er forværret, og kun én ud af 20 melder om forbedret økonomi. [Se figur 3.](#)

Zoomer man ind på de enkelte typer af afsavn i 2024, er der kun ret små ændringer i forhold til situationen i 2022. På de fleste områder er andelen, der lider afsavn, en lille smule højere i dag.



## Det siger forældrene /

- “Den store på 15 spiser rigtig, rigtig meget, og jeg føler ærlig talt ikke, jeg har råd til, at han skal holdes mæt. Det er frygteligt at skulle skælde ud, fordi man ikke har råd til, at de spiser pga. sult.”
- “Har et barn med ADD, og det er meget dyr medicin. Det har vi måttet udskyde, til der kom penge igen.”
- “Han tager ikke venner med hjem, da der ikke er råd til at lave ekstra mad.”
- “Min søn skal på lejrskole for første gang med klassen. Men der er en egenbetaling og lomme penge, som jeg ikke har råd til, så han kommer desværre ikke med.”
- “Hvis jeg ikke har haft penge til fødselsdagsgaven, har jeg enten meldt den fra eller skrevet dagen før, at de var syge, så de ikke kunne deltage.”
- “Min datter mangler en bærbar, som de vil have, de skal bruge i skolen, det gør hende ked af det, og det gør ondt på mig, jeg ikke kan give hende en. Hun har ikke kunne følge ordentlig med i skolen, fordi der ikke er til, at hun kan låne af skolen.”
- “Det værste er, at de føler, at det at være fattig er det samme som at være mindre værd. Begge mine drenge er så intelligente, og jeg er vildt vildt stolt af dem, men de tror det bare ikke selv.”



### Sådan er undersøgelsen gennemført

Undersøgelsen er gennemført af Rambøll som et elektronisk spørgeskema i perioden 8.-27. maj 2024. Den bygger på svar fra 3.601 personer i familier med hjemmeboende barn/børn under 18 år, hvor ingen af forældrene er i arbejde, men lever af en eller anden form for overførselsindkomst eller uden indkomst. 82 pct. af deltagerne i undersøgelsen bor alene med deres barn/børn.

Deltagerne er rekrutteret via Dansk Folkehjælps database over familier, der har søgt om støtte i løbet af de seneste tre år. Dansk Folkehjælp formidler blandt andet direkte økonomisk støtte ved behov i forbindelse med jul, skolestart og ferie. I alt er 32.009 tidligere støtteansøgere blevet inviteret til at deltage i undersøgelsen.

Dansk Folkehjælp vurderer, at respondenterne i undersøgelsen i vid udstrækning er repræsentative for deres samlede gruppe af støttemodtagere. Undersøgelsen er ikke nødvendigvis repræsentativ for alle børnefamilier, der modtager overførselsindkomst, men giver et solidt indblik i, hvordan økonomisk trængte børnefamilier oplever økonomi og afsavn.

Alle procentfordelinger i undersøgelsen og i denne artikel er opgjort eksklusivt ved-ikke-svar.

Kilde: Rambøll: *Undersøgelse af afsavn blandt økonomisk trængte børnefamilier – 2024.*

Hele rapporten – og den tilsvarende undersøgelse fra 2022 – kan findes på [egmont.dk/indsigt](https://egmont.dk/indsigt) og [folkehjaelp.dk](https://folkehjaelp.dk).









NY UNDERSØGELSE

# Børn er på mentalt overarbejde, når familien mangler penge

Mange børn i trængte familier bruger meget energi på at tilpasse sig den dårlige økonomi. De skjuler problemet for andre, trækker sig fra aktiviteter og fællesskaber, der koster penge, og fortæller ikke forældrene om deres behov. I en ny undersøgelse beskriver 21 børn, hvordan det er at leve med økonomiske afsavn.



*"Jeg ved godt, at vi er en familie, der ikke har ret mange penge. Vi kommer ikke fede steder hen. Jeg har aldrig været i udlandet. Næsten alle i min klasse har været ude at rejse, og efter sommerferien så skal vi fortælle, hvor vi har været henne. Det, synes jeg ikke, er særlig sjovt. Engang fortalte jeg, at jeg havde været i Djurs Sommerland, men det passede ikke."*

Sådan beskriver en 13-årig pige, hvordan hun oplever at vokse op i en familie, hvor pengene er små. Hun peger også på, at kammeraterne går i nyt og smart tøj og ikke synes, at hendes er pænt. Og når der inviteres til fødselsdag og skal gives gaver, finder hun en undskyldning for at melde fra.

Pigens beretning er typisk for de 21 børn i alderen 6-16 år, der indgår i en ny interviewundersøgelse om at vokse op i en økonomisk trængt familie. Se faktaboksen *Om undersøgelsen*. Her fortæller børnene med egne ord ikke bare om deres konkrete afsavn, men også om, hvordan det kan være stressende at skulle spille skuespil – nogle gange både over for deres jævnaldrende og deres forældre.

## Om undersøgelsen

Undersøgelsen "En barndom med få penge" er gennemført for Egmonts Fondssekretariat i juni 2024 i et samarbejde mellem Dansk Folkehjælp og SUS – Socialt Udviklingscenter.

SUS har foretaget seks gruppeinterview med i alt 21 børn i alderen 6 til 16 år. Børnene fik i interviewene mulighed for at dele deres erfaringer med at vokse op i familier, der ikke har så mange penge. Alle børnene er fra en familie, hvor forældrene modtager overførselsindkomst – kontanthjælp, førtidspension eller integrationsydelse.

Børnene er rekrutteret via Dansk Folkehjælps tilbud *FamilieNet*, som deres familie bruger aktivt. Det betyder, at familierne har søgt og fået en form for økonomisk håndsrækning. Det kan have betydning for, hvilke typer af afsavn de interviewede børnene oplever – i forhold til børn i andre familier i en tilsvarende økonomisk situation.

Børnene er udvalgt, så der i den samlede gruppe er en god spredning på såvel geografi som mellem forskellige sociale kontekster og familieformer. Godt halvdelen af gruppen er drenge, og godt halvdelen er under 12 år.

Hele rapporten kan hentes på [egmont.dk/indsigt\\_folkehjaelp.dk](http://egmont.dk/indsigt_folkehjaelp.dk) eller på [SUS.dk](http://SUS.dk).





### Tre forskellige copingstrategier

Alle børnene er meget loyale over for forældrene og vil gerne undgå at bede om noget, som de godt ved, at der ikke er råd til. De tager selv ansvar for at finde måder at klare sig på – såkaldte copingstrategier. Især tre måder at håndtere afsavnene på går igen i børnenes udsagn:

#### 1 / De skjuler for andre, at deres familie ikke har så mange penge

Det kan fx være ved at trække sig fra de fællesskaber og aktiviteter, de ikke har råd til at være med i. Nogle opfinder en undskyldning for at melde sig ud – fordi de ikke ønsker at blive set på som fattige. Andre forsøger at foreslå alternative aktiviteter, der er billige eller gratis.

Et af børnene beretter: *"Ja, altså, der kommer jo en besked ud til alle (om fødselsdag), og så lader man bare være med at svare eller siger, at vi skal noget andet. Jeg har prøvet mange gange at sige, at jeg var syg eller bare, at jeg skulle noget andet"*.

#### 2 / De undgår at presse deres familie yderligere

Nogle af børnene undlader at fortælle deres forældre om egne behov. De tager ansvar og indretter sig i høj grad efter,

hvad familien økonomisk har mulighed for. Børnene overvejer, hvorvidt – og hvornår på måneden – de kan spørge om noget, der koster penge. Og nogle børn lader helt være med at spørge, fordi de ved, at de penge i givet fald kommer til at mangle andre steder.

En pige på 16 år fortæller: *"Da det gik op for mig, at min mor ikke havde så mange penge, så stoppede jeg langsomt med at spørge hende. Fordi jeg ved, min mor altid vil gøre det bedste for os, så hvis jeg spørger hende, så vil hun finde en måde ... og hun skal jo ikke bruge sine sidste penge eller et eller andet."*

#### 3 / De forsøger at finde praktiske løsninger

Især de ældre børn er optaget af at få et fritidsjob, så de opnår en vis egen økonomi og ikke behøver at bede deres forældre om penge. Mange af børnene er også bevidste om, at de selv må spare op til særlige ønsker – fx med penge, de får i gaver, fra arbejde eller andet. Desuden beskriver de fleste af børnene, at de fra en tidlig alder har lært, hvad ting koster, og hvor meget man kan få for sine penge. De er typisk gode til at mærke efter, hvad der er vigtigst for dem, og overvejer nøje, hvad de bruger deres penge på.

♥ Nogle opfinder en undskyldning for at melde sig ud – fordi de ikke ønsker at blive set på som fattige. Andre forsøger at foreslå alternative aktiviteter, der er billige eller gratis.

En pige på 16 år fortæller, at det med fritidsjob kan være en svær balance: *"Jeg har haft nogle stykker (fritidsjob) ... Men nu arbejder jeg med mine faste vagter 8-12 timer om ugen. Og så tager jeg ekstra vagter, når jeg kan. Men det tager meget af ens fritid. Jeg får 2.000 kr., der skal deles op. Jeg skal lægge til min opsparing. Jeg skal lægge til at handle for hele måneden. Og altså, jeg skal også lægge til min søster og min mor. Jeg har flere gange overvejet at have et ekstra job ved siden af, så jeg kan køre dobbelt. Men jeg skal også tænke på, hvor meget jeg kan nå. Altså, ikke stresse mig med det."*

Ifølge undersøgelsen har flere af børnene indarbejdet en eller flere af disse strategier, så "de sidder på ryggraden". Men SUS – Socialt Udviklingscenter, der har gennemført interviewene, understreger i deres rapport, at det for flere af børnene er stressende at være "på overarbejde". For de skal når som helst være parat til at nedprioritere egne behov, levere en hvid løgn for ikke at falde igennem socialt eller på anden vis sno sig for at få hverdagen til at hænge sammen.

Mange af børnene peger dog også på, at de knappe ressourcer i familien har været med til at give dem en sund forståelse af penge, som deres jævnaldrende ikke nødvendigvis har, og som de selv er stolte af.





♥ Jeg siger jo ikke sådan foran alle mine venner:  
”Jeg har ikke nogen penge”. Men jeg kan godt sådan føle, at de godt kan se ned på mig: Ej okay, hvorfor har du ikke nogen nye sko? Har du ikke gået i de der rigtig lang tid? Hvorfor har du de samme bukser på?

### Bevidste om forældrenes økonomi

Børnene er generelt ret bevidste om deres families økonomiske situation – især de lidt ældre børn. Det er forskelligt, hvor meget forældrene direkte indvier børnene i de økonomiske vilkår, men de fleste børn oplever tydeligt i mødet med jævnaldrende, at der er forskel på, hvad de kan og får. Eksempelvis at de andre får lomme penge, kommer ud at rejse, spiser takeaway eller på restaurant og oftere får nyt tøj, ny mobil eller andet.

Netop på grund af sammenligningen med andre børn betyder det også noget, hvilket socialt miljø børnene færdes i. Hvis de fleste i området og skolen heller ikke har så mange penge, oplever børnene i mindre grad sig selv som fattige, end hvis de går sammen med børn fra mere velhavende familier.

”Jeg tror faktisk, vi bor i et prisfattigt område. Der er ikke det store modefænomen. Altså. Ikke at man går i hullet eller laset tøj, men der er ikke det der med, at der bliver stillet krav til, at skoene skal hedde noget bestemt, eller bukserne skal hedde noget fint. Der er plads til, at man er den, man er ... Jeg tror, at det er værre, hvis du kommer ind i storbyerne”, siger en pige i undersøgelsen.

Undersøgelsen peger på, at pigerne tilsyneladende bliver mere følelsesmæssigt påvirket af de økonomiske begrænsninger i familien. Flere af pigerne beskriver, at de synes, det er fløvt at lide afsavn som ikke at rejse på ferie, få nyt tøj eller have råd til at gå til koncert eller på café. De interviewede

drenge har ikke nær så mange refleksioner over deres afsavn som pigerne.

### Begrænset adgang til aktiviteter og oplevelser

Alle de interviewede børn oplever afsavn i deres hverdag – nogle flere end andre. Børnene lægger selv særlig vægt på de afsavn, der betyder, at de ikke kan deltage i sociale fællesskaber på lige fod med deres jævnaldrende. For på forskellige måder er penge en slags adgangsbillet til at være – og føle sig som – en del af gruppen.

Flere fortæller fx, at de ikke har råd til at have et rejsekort, og at det begrænser deres muligheder for at deltage i sociale aktiviteter med deres venner. En del unge har deres primære sociale relationer på nettet, og det kræver, at man har udstyret til at deltage i det digitale fællesskab og råd til at betale for de ting, der koster penge online.

Børnene går til alt fra kampsport over fodbold til spejder, ridning og i klub efter skole. At økonomien tilsyneladende ikke er en hindring for dette, kan hænge sammen med, at børnene fortæller, at de får tilskud til aktiviteterne, kontingentet eller det nødvendige udstyr – enten fra kommunen, fra foreningen eller fra andre.

Samtlige børn nævner ferier og fraværet af rejser eller oplevelser som det første, når de skal forklare, hvordan de mærker, at pengene er små. Mange fortæller, at deres familie ikke har råd til at tage på ferie, og få har været i udlandet. Børnene

fortæller, at de ikke skal noget om sommeren – ”bare være derhjemme”.

Flere af børnene forklarer, at deres familie ikke har råd til at tage på endagsoplevelser som tivoli, biograf eller vandland. Særligt efter at flere af børnene har nået en alder, hvor entrebilletten er til voksentakst, er det blevet for dyrt.

### Ingen mangler det basale, men ...

Ingen af børnene giver udtryk for, at de ikke får nok at spise. Men flere børn beskriver kosten derhjemme som enkel og billig. Familierne køber på tilbud, fryser mad ned og benytter sig af forskellige madspiltsordninger. Nogle børn kan huske, at det var anderledes, da familien havde flere penge, fx at der tidligere af og til var råd til takeaway eller en tur på McDonald's.

”Vi er jo ikke rigtig fattige i vores familie. Vi har jo penge til mad, men det er da ikke lige de dyre økologiske råvarer, vi køber. Altså, fordi det er jo for dyrt. Så må vi bare købe det billige rugbrød. Det er sådan, vi tænker, når vi er ude og handle (...) Vi får en gratis kasse med varer, der kan holde sig. Der er mange gode ting i. Det hjælper godt,” fortæller en pige på 16 år.

Mange af børnene fortæller om afsavn, når det gælder tøj. Især de ældre piger siger, at der bliver familiens lille økonomi meget tydelig. Ingen synes, at de mangler det basale, fx vintertøj, regntøj eller sko. Men mange oplever, at de med deres billigere eller brugte tøj skiller sig ud fra deres venner,

og flere føler sig mobbet med det. De fortæller, at tøj ofte er noget, de må ønske sig i gave eller arver fra søskende eller fætre/kusiner.

En pige på 14 år forklarer, at hun hver morgen tænker over, hvilket tøj hun tager på, og hvordan det vil blive opfattet af de andre: ”Jeg siger jo ikke sådan foran alle mine venner: ”Jeg har ikke nogen penge”. Men jeg kan godt sådan føle, at de godt kan se ned på mig: Ej okay, hvorfor har du ikke nogen nye sko? Har du ikke gået i de der rigtig lang tid? Hvorfor har du de samme bukser på?”

### Skolen er ikke gratis

Børnene fortæller også, at der er mange ting, de selv skal betale for i skolen. Det gælder både fagligt udstyr som en computer, hvis skolen ikke har lånecomputere nok – eller hvis den går i stykker, når man har den hjemme. Men der er også en del udgifter til det sociale i skolen, fx egenbetaling, når klassen skal på tur eller lejrskole, men også betaling til klassekassen og forskellige gaveordninger og lignende.

Flere børn fortæller, at deres skole har måttet spare oplevelser og udflugter væk. Det betyder, at de undgår en eventuel egenbetaling, men også, at de ikke får muligheden for fx at komme relativt billigt på en udlandstur, i teateret eller lignende. En af børnene forklarer det sådan: ”Vi går på en fattig skole. Mange ting er sparet væk ... Det siger også noget, fordi det kan godt være, at min skole er fattig, men de har i det mindste flere penge end os til at kunne betale for sådan noget.”



# Børnenes fem anbefalinger

Alle de interviewede børn er blevet spurgt, om de har gode råd eller anbefalinger til, hvordan man kan hjælpe børn i samme situation som dem selv. Ud fra svarene har SUS – Socialt Udviklingscenter formuleret fem punkter, hvor børnene i særlig grad efterlyser en hjælpende hånd fra ”dem, der bestemmer”.



## 1/ Indret hverdagen, så alle kan være med

Lad være med at sætte os i situationer, hvor det indirekte forventes, at vi trækker på ressourcer, som vi ikke har. Det kan fx være en cykel, et rejsekort eller en forælder med bil.



## 2/ Giv os mulighed for at tjene vores egne penge

Hjælp os til at få et fritidsjob. Det giver os bedre råd til at være med i fællesskabet, men letter også et pres, fordi vi ikke hele tiden skal spørge vores forældre om penge til fx tøj, oplevelser og gaver.



## 3/ Bidrag til, at vi får særlige oplevelser

Giv os økonomisk mulighed for oplevelser, som bryder med hverdagen og skaber gode minder. Det kan være alt fra en tur i biografen, cirkus eller badeland til større udflugter eller ferier.



## 4/ Skru ned for gavepresset

Sæt fælles rammer for gaveniveauet, så vi alle kan komme med til fødselsdage – uden at føle os presset over at skulle ”ruinere” vores forældre eller skamme os over, hvad vi giver.



## 5/ Sørg for, at alle kan være med i skolen

Begræns omfanget af de ting i skolen, vi selv skal betale for, og sørg for, at der bliver taget hensyn til dem, der ikke har råd. Fx til betaling til klassekassen, lommepenge til ture, transport e.l.

De interviewede børn har ikke efterfølgende haft mulighed for at godkende de fem anbefalinger. Formuleringerne er således SUS' fortolkning af børnenes udsagn.



# “Jeg trækker mig fra klassen for at skjule, at jeg ikke har penge”

Frida vil ikke ses på som fattig, så hun undviger sociale situationer, hvor det bliver synligt, at hun ikke har råd.



♥ “Jeg bliver ikke holdt udenfor af de andre. Det er nok mere sådan, at jeg selv trækker mig, fordi jeg ikke kan være med til de ting, som de andre kan.”

Da 16-årige Frida midt i august i år begyndte i 10. klasse, fik hun og hendes mor et introbrev fra skolen, der helt tog pippet og glæden fra dem. I brevet skrev skolen, at alle elever inden udgangen af måneden skulle betale 1.600 kr. i depositum til den studietur til Berlin, som klassen skal på senere på året.

*“Jeg sagde med det samme til min mor, at jeg selvfølgelig ikke skal med. Vi har jo ikke 1.600 kr.”*

Frida taler nøgternt og fattet om afbudet. Som om det ikke har den store betydning, om hun kan komme med sin nye klasse til Berlin. Men det er ikke sådan, hun har det.

*“Jeg vil vildt gerne med til Berlin. Men turen koster i alt 2.700 kr. plus lomme penge. Det kan jeg ikke.”*

Så Frida må blive hjemme, mens de andre tager af sted. Det har hun oplevet mange gange før. Og følelsen af ikke rigtig at være del af fællesskabet kender hun kun alt for godt.

## Små hvide løgne

*“Jeg bliver ikke holdt udenfor af de andre. Det er nok mere sådan, at jeg selv trækker mig, fordi jeg ikke kan være med til de ting, som de andre kan. Hvis de vil på café efter skole, siger*

*jeg, at jeg ikke er sulten. Hvis de vil ud at spise sammen en aften, siger jeg, at jeg skal noget andet. Og hvis vi har aftalt, at vi skal på Strøget, melder jeg fra i sidste øjeblik og siger, at jeg er syg,”* forklarer hun.

Med de små hvide løgne prøver Frida at undgå det, der for hende vil være det værste i verden: at andre opdager, at hun og hendes familie ikke har ret mange penge. Hun er helt klar over, at åbenhed om fattigdom udefra set måske ikke er det værste i verden. At en stram økonomi hverken gør hende, hendes forældre eller søskende mindre værd end andre mennesker. Alligevel vil hun på ingen måde have det blik eller stempel på sig: *“Jeg er bange for, at andre vil se ned på mig, hvis de ved det. Eller at de holder op med at spørge, om jeg vil med.”*

Derfor hedder Frida heller ikke Frida i virkeligheden. For hun vil ikke genkendes. Hun vil ikke sættes i bås som “hende, der vokser op i en fattig familie”.

## Splejser med mormor om aftensmaden

Indtil for nyligt boede Frida sammen med sin mor, søster og bror. Men Frida døjede med angst og har brug for ro, og derfor er hun flyttet ind hos sin mormor i en periode.

*“Jeg har det rigtig godt med min mor og mine søskende, og jeg er sammen min mor hver dag. Men min søster har PTSD, og min bror ADHD, og der var en uro derhjemme, som jeg ikke havde det ret godt med. Min mor betaler mit telefonabonnement. Men hun er på kontanthjælp, så jeg spørger hende ikke om mere. Hun har nok at bekymre sig om.”*

Hos mormor bor Frida gratis og har eget værelse. Andre udgifter splejser de om.

*“Efter skole arbejder jeg i Rema og tjener cirka 1.200 om måneden. Det meste går til mad, rengøringsting, shampoo, tandpasta, toiletpapir og den slags – til min mormor og mig. Jeg har appen MineTilbud, og vi køber ind efter den. Så fryser vi ned. I går var der smør til 7 kr. Hvis jeg mangler tøj, køber jeg på Shein (kinesisk webshop, red.), hvor det er billigt,”* siger Frida. Hun fortæller, at hendes mor og søster skralder i supermarkedernes containere og finder mange gode varer – særligt grøntsager.

## “Børn som mig lærer værdien af penge”

Der er ikke mange penge at gøre godt med i Fridas teenageliv, men de fylder meget i hendes tanker. Det føles stressende at være afhængig af andres hjælp, forklarer hun og viser den

pose med kuglepenne, passer og overstregningstusser, hun har fået af en, der havde ekstra. Hun fortæller om computeren, som hendes mor har fået gratis af en bekendt, så hun nu kan slippe for de noget trætte lånecomputere. Hun fortæller om det tøj, som hendes mor og søster fandt i supermarkedets containere. Og hun fortæller, at hendes farmor har foræret hende et ungdomskort til bussen, så hun ikke længere skal køre uden billet til og fra skole og konstant være nervøs for at blive opdaget.

*“Jeg tænker meget over, hvad jeg bruger mine penge på. Jeg kunne for eksempel aldrig finde på at give 18 kr. for en Pepsi Max i en kiosk, som de andre gør. Engang gik jeg med ned og købte en shawarma sammen med andre fra klassen. Bagefter ærgrede jeg mig længe over det, for det var så unødvendigt. Jeg skulle hellere have brugt de penge på noget, som jeg havde brug for. Jeg tror, at børn som mig bliver rigtig gode til at forstå værdien af penge,”* siger hun.

Frida er 16 år, går i 10. klasse og bor normalt sammen med mor og to søskende, men lige nu hos mormor. Modelfoto / Egmont kender Fridas rigtige navn.



Egmont er en erhvervsdrivende fond med et dobbelt formål: at udvikle medier og støtte børn og unge i svære livsvilkår. Hele overskuddet fra vores medieforretning bliver geninvesteret eller går til at hjælpe børn og unge i Skandinavien med at få en uddannelse og et godt liv.



# EGMONT